

การปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ของพนักงานบริการสถานีขนส่งสายใต้

รัตนาพร ฉัตรมงคล* วลัยรัตน์ พบศิริ** ฉัตรสุนทร พงศมณีบุญ**

วันที่รับบทความ 13 กย. 2563; วันแก้ไขบทความ 3 ธค. 2563; วันตอบรับบทความ 3 ธค. 2563

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบของพนักงานบริการ ศึกษาจากการรับรู้และความรู้ต่อกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ทศนคติต่อการสูบบุหรี่ ความคิดเห็นต่อภาชนะที่เขี่ยบุหรี่ ป้ายสัญลักษณ์ห้ามสูบบุหรี่ ร้านสะดวกซื้อที่จำหน่ายยาสูบ สถานีขนส่งสายใต้ปลอดภัย กลุ่มตัวอย่างคือพนักงานบริการ จำนวน 157 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม นำเสนอข้อมูลด้วยจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบของพนักงานบริการ อยู่ในระดับปานกลาง จากการวิเคราะห์พบว่า การรับรู้และความรู้ต่อกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบอยู่ในระดับมาก พนักงานบริการมีทัศนคติที่ดีต่อการควบคุมการสูบบุหรี่ พนักงานบริการมีความคิดเห็นต่อกรรมภาชนะสำหรับที่เขี่ยบุหรี่ระดับน้อย พนักงานบริการมีความคิดเห็นต่อป้ายสัญลักษณ์ห้ามสูบบุหรี่ระดับมากที่สุด พนักงานบริการมีความคิดเห็นต่อร้านสะดวกซื้อที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบระดับปานกลาง พนักงานบริการมีความคิดเห็นต่อสถานีขนส่งสายใต้ปลอดภัยระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยนี้ ควรมีการส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบเพิ่มขึ้น โดยการสื่อสารเชิงนโยบายมาสู่พนักงาน และระบุแนวทางการจัดการที่ชัดเจนกรณีมีผู้ละเมิด มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพนักงานบริการและผู้บริหาร เพื่อหาแนวทางร่วมกันในการทำให้สถานีขนส่งสายใต้ปลอดภัย 100%

คำสำคัญ : สถานีขนส่งสายใต้ปลอดภัย, นโยบายสถานีขนส่งปลอดภัย

---

*นักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยการสาธารณสุขมหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารกฎหมายการแพทย์และสาธารณสุข

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ผู้ส่งบทความวิจัย E-mail: chardsumon.pru@mahidol.ac.th

บทนำ (Introduction)

สถานีขนส่งสายใต้ เป็นสถานีขนส่งสาธารณะ พร้อมให้บริการประชาชนที่ต้องการเดินทางไปยังภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งเป็นภูมิภาคที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทย จึงมีจำนวนผู้ใช้บริการมากกว่า 5,000 คนต่อวัน ทางสถานีขนส่งสายใต้ให้การดูแลทั้งประชาชนชาวไทยและประชาชนชาวต่างชาติ จึงส่งผลให้สถานีขนส่งสายใต้เป็นศูนย์รวมของประชาชนมากมาย ทั้งผู้โดยสารที่มาใช้บริการ พนักงานบริการภายในสถานีขนส่ง รวมทั้งผู้ค้าขายของภายในสถานีขนส่งสายใต้ด้วย การให้บริการภายในสถานีขนส่งสายใต้นี้ ประกอบไปด้วย รถทัวร์ รถสองแถว รถตู้ รถแท็กซี่ หรือรถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ฯลฯ โดยสถานีขนส่งสายใต้มีจุดมุ่งหมาย คือ ความปลอดภัยของผู้โดยสารที่มาใช้บริการและพนักงานบริการ ซึ่งความปลอดภัยในที่นี้ รวมทั้งความปลอดภัยทางด้านร่างกายและด้านสุขภาพ (สถานีขนส่งสายใต้ ถนนบรมราชชนนี,2562)

สถานีขนส่งสายใต้ได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาทางด้านสุขภาพของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ของสถานีขนส่งสายใต้ คือ ปัญหาร้ายแรงจากพิษภัยบุหรี่ ทั้งการสูบบุหรี่โดยตรง หรือการได้รับควันบุหรี่จากสิ่งแวดล้อม สามารถก่อให้เกิดมะเร็งปอด โรคมะเร็งหัวใจ โรคระบบทางเดินหายใจ และยังมีอันตรายที่ก่อให้เกิดความพิการเรื้อรังได้ด้วย ได้แก่ เช่นกัน จากสถิติการเสียชีวิตพบว่า การเสียชีวิตด้วยโรคที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ ได้แก่ โรคหัวใจขาดเลือด โรคมะเร็งปอด และโรคถุงลมโป่งพอง (นิทัศน์ ศิริโชคศิริรัตน์ และฉัตรสุมน พงศ์ภิรมย์,2560) แต่การระบาดของสารพิษภัยบุหรี่ที่เกิดขึ้นนั้นมาจากควันบุหรี่ที่ลอยลอยอยู่ในอากาศ ก็สามารถส่งผลให้เกิดปัญหาสำหรับประชาชนที่ไม่ได้สูบบุหรี่ได้เช่นกัน และผลเสียทางอ้อมต่อรัฐบาลที่ต้องให้การดูแลและช่วยเหลือ (สุทัศน์ รุ่งเรืองหิรัญญา,2561)

ดังนั้นการดำเนินการตามนโยบายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบภายในสถานีขนส่งสายใต้ ได้ตระหนักถึงภัยอันตรายจากบุหรี่ ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยสถานีขนส่งสายใต้ได้รับนโยบายเรื่องการควบคุมผลิตภัณฑ์จากภาครัฐ เนื่องจากสถานีขนส่งสายใต้ถือว่าเป็นพื้นที่สาธารณะ ประชาชนภายในพื้นที่นั้นต้องได้ความปลอดภัยทางด้านร่างกายและด้านสุขภาพ โดยสถานีขนส่งสายใต้ได้ออกกฎระเบียบภายในสถานีขนส่งสายใต้ ให้พนักงานบริการและผู้โดยสารที่มาใช้บริการ ได้ปฏิบัติตัวไปในทิศทางเดียวกัน คือหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ภายในพื้นที่สาธารณะ เพื่อให้สุขภาพของประชาชนที่บริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบและไม่บริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบ ในพื้นที่สถานีขนส่งสายใต้ปลอดภัย ซึ่งประชาชนที่มาใช้บริการหรือมาปฏิบัติงานสามารถเชื่อใจในความปลอดภัย ตามนโยบายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบของสถานีขนส่ง (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ,2552)

การดำเนินการนโยบายสถานีขนส่งสายใต้ปลอดบุหรี่เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ แต่พบว่าทางสถานีขนส่งสายใต้ยังไม่มีมาตรการเก็บข้อมูลของการรับรู้กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบจากพนักงาน

บริการ ดังนั้นเพื่อสนับสนุนข้อมูลที่จะช่วยเพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินการสถานีขนส่งสายใต้ ปลอดภัย ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการรับรู้กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบภายในสถานีขนส่งสายใต้ ของพนักงานบริการ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับประชาชนทั่วไปที่มาใช้บริการและสร้างสภาพแวดล้อมให้เป็นพื้นที่สาธารณะปลอดภัยสำหรับให้บริการประชาชน และสถานีขนส่งสายใต้ สามารถเป็นสถานีขนส่งปลอดภัยที่มีความปลอดภัยทางด้านสุขภาพของพนักงานบริการและผู้โดยสารที่มาใช้บริการ และเพื่อให้ทราบผลในการปฏิบัติเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ และนำไปสู่แนวทางในการออกนโยบายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบภายในสถานีขนส่งสาธารณะ จนทำให้สถานีขนส่งสาธารณะปลอดภัย 100% และเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบจากภาครัฐ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบของพนักงานบริการ ภายในและภายนอกอาคาร ของสถานีขนส่งสายใต้

วิธีการดำเนินการศึกษา

รูปแบบการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) แบบตัดขวาง วิจัยผ่านการรับรองจากคณะกรรมการการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยมหิดล (MUPH 2018-154) ประชากร คือ พนักงานบริการ ที่ปฏิบัติงานภายในสถานีขนส่งสายใต้ จำนวน 212 คน คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรจากการประมาณค่าสัดส่วนประชากร โดยใช้สูตรของคอแคเรน (ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) ได้กลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณ 157 คน จากนั้นใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามมีทั้งหมด 49 ข้อ แบ่งเป็น 7 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 8 ข้อ ส่วนที่ 2 การรับรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยาสูบ จำนวน 10 ข้อ ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับนโยบายควบคุมบุหรี่ในสถานีขนส่งสายใต้ จำนวน 6 ข้อ ส่วนที่ 4 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ จำนวน 12 ข้อ ส่วนที่ 5 ทศนคติต่อการสูบบุหรี่ในสถานีขนส่งสายใต้ จำนวน 8 ข้อ ส่วนที่ 6 การจัดสภาพแวดล้อมปลอดภัยภายในสถานีขนส่งสายใต้ จำนวน 4 ข้อ ส่วนที่ 7 การปฏิบัติตามนโยบายกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบในสถานีขนส่งสายใต้ จำนวน 1 ข้อ เครื่องมือได้ผ่านการตรวจสอบความตรง (Validity) ของเนื้อหา และได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ และการตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายคลึงกับกลุ่ม

ตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 20 คน จากนั้นนำผลจากการทดสอบมาหาค่าสัมประสิทธิ์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค(Cronbach's alpha coefficient)ได้เท่ากับ 0.769 ซึ่งถือได้ว่าข้อคำถามมีความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้ จึงจะนำไปใช้ในการรวบรวมข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ ใช้สถิติเชิงพรรณนา) ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา (Results)

พนักงานบริการ เป็นเพศหญิง 87 คน คิดเป็นร้อยละ 55.4 เป็นเพศชาย 70 คน คิดเป็นร้อยละ 44.6 อายุเฉลี่ย 37.6 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.5 ระดับการศึกษาในระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 51.1 ระดับปริญญาตรีหรือมากกว่า คิดเป็นร้อยละ 48.4 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน น้อยกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 76.4 รายได้ต่อเดือน ระหว่าง 15,000 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.6 และรายได้ต่อเดือน มากกว่า 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 15.9 พนักงานบริการ จำนวน 60 คน ทราบถึงกฎหมายคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 38.2 พนักงานบริการที่ไม่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่ จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 70.7 พนักงานบริการที่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 28.7 แยกออกเป็น มีความถี่ในการสูบบุหรี่สม่ำเสมอ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8 มีความถี่ในการสูบบุหรี่ นานๆครั้ง จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 12.7 และมีพฤติกรรมสูบบุหรี่ แต่เลิกแล้ว จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 5.7

การปฏิบัติตามนโยบายกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบของพนักงานบริการ พบว่าพนักงานบริการสามารถปฏิบัติตามนโยบายกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบได้ 50% อยู่ในระดับปานกลาง โดย มีการรับรู้กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบภายในสถานี่ขนส่งสายใต้ อยู่ในระดับมาก มีความรู้เกี่ยวกับนโยบายควบคุมบุหรี่ภายในสถานี่ขนส่งสายใต้ อยู่ในระดับมาก และมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ อยู่ในระดับมาก จึงส่งผลให้พนักงานบริการสามารถปฏิบัติตามนโยบายกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบได้ แต่ทั้งนี้แล้วพนักงานบริการมีความคิดเห็นต่อสถานี่ขนส่งสายใต้เป็นสถานี่ขนส่งปลอดบุหรี่ อยู่ในระดับปานกลาง และสถานี่ขนส่ง มี ภาชนะสำหรับที่เี่ยบบุหรี่อยู่ในระดับน้อย แต่สถานี่ขนส่งสายใต้ มี ป้ายสัญลักษณ์ห้ามสูบบุหรี่อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความคิดเห็นต่อสถานี่ขนส่งสายใต้ มี ร้านสะดวกซื้อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบอยู่ในระดับ ปานกลาง

ทั้งนี้จากงานวิจัย สรุปได้ว่า สถานี่ขนส่งสายใต้เป็นสถานี่ขนส่งสายใต้ไม่ปลอดบุหรี่ แต่พนักงานบริการของสถานี่ขนส่งสายใต้ สามารถปฏิบัติตามนโยบายกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบได้อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 1 การรับรู้กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบของพนักงานบริการ ภายในสถานี่ขนส่งสายใต้

การรับรู้กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ภายในสถานี่ขนส่งสายใต้ พนักงานบริการ 157 คน	จำนวน	ร้อยละ	แปลผล
1. การใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบในพื้นที่สาธารณะเป็นสิ่งผิดกฎหมาย	148	94.3	มาก
2. กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ มีประโยชน์ต่อบุคคลที่ไม่ สูบบุหรี่	156	99.4	มาก
3. การจำหน่ายหรือซื้อผลิตภัณฑ์ยาสูบ ให้กับเยาวชน เป็นสิ่งผิด กฎหมาย	134	85.4	มาก
4. การใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบในพื้นที่สาธารณะจะทำให้เกิดความ รำคาญให้คนรอบข้างคุณ	145	92.4	มาก
5. ผลิตภัณฑ์ยาสูบควรมีกฎหมายควบคุม*	106	67.5	ปานกลาง
6. สถานี่ขนส่งสายใต้ ควรมีร้านค้าสำหรับจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ยาสูบอย่างเปิดเผย	130	82.8	น้อย
7. การมีป้ายเตือนห้ามสูบบุหรี่ในพื้นที่สาธารณะ เป็นสิ่งที่ ถูกต้อง*	124	79.5	มาก
8. สถานี่ขนส่งสายใต้ มีกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ*	139	88.5	มาก
9. การใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบในพื้นที่สาธารณะ ผิดกฎหมายควบคุม ผลิตภัณฑ์ยาสูบ*	149	94.9	มาก
10. ควรมีการโชว์ผลิตภัณฑ์ยาสูบในร้านสะดวกซื้อและควรมี ราคาให้เห็นชัดเจน	144	92.3	น้อย
รวม			มาก

หมายเหตุ * เดิมเป็นข้อความเชิงลบ

ตารางที่ 2 ความรู้ของพนักงานบริการเกี่ยวกับนโยบายควบคุมบุหรี่ในสถานี่ขนส่งสายใต้

ความรู้เกี่ยวกับนโยบายควบคุมบุหรี่ในสถานี่ขนส่งสายใต้ (พนักงานบริการ n=157)	จำนวน ตอบถูก	ร้อยละ	แปลผล
1. เขตปลอดบุหรี่ที่ติดตั้งอยู่ภายในพื้นที่สถานี่ขนส่งสายใต้ หมายความว่า บริเวณที่ห้ามมิให้มีการใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบ	154	98.1	มาก
2. หากฝ่าฝืนโดยการสูบบุหรี่ในพื้นที่สถานี่ขนส่งสายใต้มี ค่าปรับ 5,000 บาท	151	96.2	มาก

ความรู้เกี่ยวกับนโยบายควบคุมบุหรี่ในสถานี่ขนส่งสายใต้ (พนักงานบริการ n=157)	จำนวน ตอบถูก	ร้อยละ	แปลผล	
3. ห้ามขายบุหรี่ให้แก่ผู้ที่มีอายุเกิน 20 ปีบริบูรณ์	82	52.2	ปานกลาง	
4. การที่มีผู้นำผลิตภัณฑ์ยาสูบไปแจกให้ทดลองใช้ถือว่าผิด กฎหมาย*	134	85.4	มาก	
5. ความหมายของป้ายประกาศนี้		155	98.7	มาก
คือ ห้ามใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบ หรือสูบบุหรี่ พื้นที่บริเวณนั้นๆ				
6. ความหมายของป้ายประกาศนี้		147	93.6	มาก
คือ สามารถใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบหรือสูบบุหรี่ พื้นที่บริเวณนั้นๆ				
รวม			มาก	

หมายเหตุ * เดิมเป็นข้อคำถามเชิงลบ

ตารางที่ 3 ความรู้ของพนักงานบริการเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่

ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ (พนักงานบริการ n=157)	จำนวน ตอบถูก	ร้อยละ	แปลผล
1. สถานที่ต่อไปนี้ต้องจัดเป็นเขตปลอดบุหรี่ทั้งหมด			
1.1 รถยนต์โดยสารประจำทาง	148	94.3	มาก
1.2 รถยนต์โดยสารปรับอากาศประจำทาง	154	98.1	มาก
1.3 ลิฟต์โดยสารสาธารณะ	154	98.1	มาก
1.4 ตู้โทรศัพท์สาธารณะ	114	72.6	มาก
1.5 ร้านอาหาร ร้านขายของฝาก ฯลฯ	138	87.9	มาก
1.6 ชานชาลา สำหรับรถของสถานีขนส่งสายใต้	120	76.4	มาก
1.7 ห้องน้ำสาธารณะภายในสถานีขนส่ง	117	74.5	มาก
2. สถานที่ต่อไปนี้ต้องจัดเป็นเขตปลอดบุหรี่ ยกเว้น ห้อง ทำงาน หรือห้องพักส่วนตัว			
2.1 สถานีขนส่งสาธารณะ	131	83.4	มาก
2.2 สวนสาธารณะ	120	76.4	มาก

ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ (พนักงานบริการ n=157)	จำนวน ตอบถูก	ร้อยละ	แปลผล
3. สถานที่ต่อไปนี้ขณะทำการให้บริการเป็นเขตปลอดบุหรี่ เว้นแต่บริเวณที่จัดเป็นเขตสูบบุหรี่			
3.1 อาคารผู้โดยสารของสถานีขนส่งสายใต้	130	82.8	มาก
3.2 อาคารผู้โดยสารเฉพาะที่มีระบบปรับอากาศ	124	78.9	มาก
3.3 สถานที่ของหน่วยงาน สถานีขนส่ง	124	78.9	มาก
รวม			มาก

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นของพนักงานบริการต่อสถานีขนส่งสายใต้ปลอดควันบุหรี่

ระดับความคิดเห็นของพนักงานบริการ (n=157)	จำนวน	ร้อยละ	แปลผล
ปลอดบุหรี่	8	5.09	น้อยที่สุด
มีควันบุหรี่ 25%	40	25.47	น้อย
	72	45.85	ปาน
มีควันบุหรี่ 50%			กลาง
มีควันบุหรี่ 75%	30	19.10	มาก
มีควันบุหรี่ 100%	7	4.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า พนักงานบริการมีความคิดเห็นถึงสถานีขนส่งสายใต้มีควันบุหรี่ 50% คิดเป็นร้อยละ 45.85 แปลผลได้ว่า สถานีขนส่งสายใต้ปลอดภัยบุหรี่อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 5 ความคิดเห็นของพนักงานบริการต่อสถานีขนส่งสายใต้ มี ภาชนะสำหรับเขี่ยบุหรี่

ระดับความคิดเห็นของพนักงานบริการ (n=157)	จำนวน	ร้อยละ	แปลผล
ไม่มีภาชนะสำหรับเขี่ยบุหรี่	10	6.36	น้อยที่สุด
มีภาชนะสำหรับเขี่ยบุหรี่ 25%	80	50.95	น้อย
มีภาชนะสำหรับเขี่ยบุหรี่ 50%	47	29.93	ปานกลาง
มีภาชนะสำหรับเขี่ยบุหรี่ 75%	17	10.82	มาก
มีภาชนะสำหรับเขี่ยบุหรี่ 100%	3	1.91	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า พนักงานบริการมีความคิดเห็นต่อสถานีขนส่งสายใต้มีภาชนะสำหรับที่เขี่ยบุหรี่ 50% คิดเป็น ร้อยละ 50.95 แปลผลได้ว่า สถานีขนส่งสายใต้มีภาชนะสำหรับที่เขี่ยบุหรี่อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 6 ความคิดเห็นของพนักงานบริการต่อสถานีนขนส่งสายใต้ มีป้ายสัญลักษณ์ห้ามสูบบุหรี่

ระดับความคิดเห็นของพนักงานบริการ (n=157)	จำนวน	ร้อยละ	แปลผล
ไม่มีป้ายสัญลักษณ์ห้ามสูบบุหรี่	3	1.91	น้อยที่สุด
มีป้ายสัญลักษณ์ห้ามสูบบุหรี่ 25%	8	5.09	น้อย
มีป้ายสัญลักษณ์ห้ามสูบบุหรี่ 50%	27	17.19	ปานกลาง
มีป้ายสัญลักษณ์ห้ามสูบบุหรี่ 75%	33	21.01	มาก
มีป้ายสัญลักษณ์ห้ามสูบบุหรี่ 100%	86	54.77	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 พบว่าพนักงานบริการมีความเห็นต่อสถานีนขนส่งสายใต้ มีป้ายสัญลักษณ์ห้ามสูบบุหรี่ 100 % คิดเป็นร้อยละ 54.77 แปลผลได้ว่า สถานีนขนส่งสายใต้มีป้ายสัญลักษณ์ห้ามสูบบุหรี่อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 7 ความคิดเห็นของพนักงานบริการต่อสถานีนขนส่งสายใต้ มีร้านสะดวกซื้อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ

ระดับความคิดเห็นของพนักงานบริการ (n=157)	จำนวน	ร้อยละ	แปลผล
ไม่มีร้านสะดวกซื้อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ	20	12.73	น้อยที่สุด
มีร้านสะดวกซื้อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ 25%	52	33.12	น้อย
มีร้านสะดวกซื้อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ 50%	59	37.57	ปานกลาง
มีร้านสะดวกซื้อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ 75%	19	12.10	มาก
มีร้านสะดวกซื้อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ 100%	7	4.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 7 พบว่า พนักงานบริการมีความเห็นต่อร้านสะดวกซื้อที่มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ 50% คิดเป็นร้อยละ 37.57 แปลผลได้ว่า สถานีนขนส่งสายใต้มีร้านสะดวกซื้อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบอยู่ในระดับ ปานกลาง

ตารางที่ 8 การปฏิบัติตามนโยบายกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบในสถานีนขนส่งสายใต้

ระดับการปฏิบัติตามนโยบายของพนักงานบริการ (n=157)	จำนวน	ร้อยละ	แปลผล
ปฏิบัติตามได้ 100%	11	7.1	มากที่สุด
ปฏิบัติตามได้ 75%	44	28.1	มาก
ปฏิบัติตามได้ 50%	52	33.1	ปานกลาง
ปฏิบัติตามได้ 25%	35	22.2	น้อย
ปฏิบัติตามไม่ได้	15	9.5	น้อยที่สุด

จากตารางที่ 8 พบว่า พนักงานบริการสามารถปฏิบัติตามนโยบายกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบได้ 50% คิดเป็นร้อยละ 33.1 แปลผลได้ว่า พนักงานบริการสามารถปฏิบัติตามได้ในระดับปานกลาง

อภิปรายผล (Discussions)

การรับรู้ของพนักงานบริการเกี่ยวกับกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ในพื้นที่สถานีขนส่งสายใต้ พบว่า พนักงานบริการมีการรับรู้การบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบในพื้นที่สาธารณะเป็นสิ่งผิดกฎหมาย และภายในสถานีขนส่งสายใต้มีการจัดทำป้ายสัญลักษณ์ห้ามสูบบุหรี่ ซึ่งพนักงานบริการมีการรับรู้ว่า ผิดกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ ถ้ามีการสูบบุหรี่ในพื้นที่นั้นๆอยู่ในระดับมาก การรับรู้ของพนักงานบริการเกี่ยวกับกฎหมายมีความสัมพันธ์ผกผันกับการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า ถ้าการรับรู้เกี่ยวกับกฎหมายสูงขึ้นการปฏิบัติตามกฎหมายจะลดลง ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของกิตติเมธ สาคุณ(2554) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ผลต่อการเชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎหมายของประชาชน พบว่า การรับรู้กฎหมายเป็นปัจจัยสำคัญต่อการปฏิบัติตามกฎหมาย พนักงานบริการมีการรับรู้เกี่ยวกับกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ว่าเป็นกฎหมายที่คุ้มครองสุขภาพของบุคคลที่ไม่สูบบุหรี่ภายในพื้นที่สาธารณะอยู่ในระดับมาก จึงทำให้ต้องมีความตระหนักรู้ของการสูบบุหรี่ในพื้นที่ที่กำหนดเท่านั้น พนักงานบริการมีการรับรู้ว่าการจำหน่ายหรือซื้อผลิตภัณฑ์ยาสูบ ให้กับเยาวชน การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบให้กับเยาวชน พนักงานบริการมีการรับรู้การใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบในเป็นสิ่งผิดกฎหมาย อยู่ในระดับมาก และภายในร้านสะดวกซื้อไม่ควรมีการโฆษณาเพื่อชักจูงการซื้อผลิตภัณฑ์ยาสูบ สอดคล้องกับวิจัยของกุมาริรัตน์ ถาวรจิตร และคณะ (2560) ศึกษาเรื่อง ผลของมาตรการการควบคุมยาสูบโดยสื่อภาพคำเตือนบนซองบุหรี่ขนาด 85% ต่อการรับรู้และอารมณ์ของกำลังพลกองพันนักเรียน โรงเรียนทหารสื่อสาร รวมทั้งทางร้านสะดวกซื้อควรปฏิบัติตามนโยบายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบภายในพื้นที่สถานีขนส่งสายใต้ เพื่อป้องกันพื้นที่สาธารณะ จะทำให้เกิดความรำคาญให้คนรอบข้างคุณ อยู่ในระดับมาก จึงมีความจำเป็นที่จะให้พนักงานบริการให้ปฏิบัติตามนโยบายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบอย่างเคร่งครัด เนื่องจากสถานีขนส่งสายใต้ถือว่าเป็นสถานที่ให้บริการประชาชน ทางสถานีขนส่งสายใต้ ควรลดความรำคาญจากควันบุหรี่ให้กับประชาชน และป้องกันภัยอันตรายโรคร้ายจากควันบุหรี่ให้กับประชาชน

ความรู้ของพนักงานบริการเกี่ยวกับนโยบายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พบว่าพนักงานบริการมีความรู้เกี่ยวกับเขตปลอดบุหรี่ อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nick Wilson, Jane Oliver, George Thomson(2557) ศึกษาการสูบบุหรี่และการขจัดก้นบุหรี่บริเวณป้ายรถเมล์ ประเทศนิวซีแลนด์ โดยใช้วิธีการสังเกตอย่างเป็นระบบของการสูบบุหรี่ พบว่า ความรู้เกี่ยวกับ

กฎระเบียบของสถานีนขนส่งสาธารณะยังมีการเข้าถึงกฎหมายได้ไม่ชัดเจน ส่งผลให้การปฏิบัติตามกฎระเบียบยังไม่ดีเนื่องจากมีข้อกำหนดของสถานที่(ป้ายรถเมล์) จึงทำให้พบว่า มีประชาชนสูบบุหรี่ทั่วพื้นที่ป้ายรถเมล์ทุกแห่ง และไม่มีการกำจัดการกั้นบุหรี่ย่างถูกวิธี จึงสามารถนำไปให้เกิดไฟไหม้ในพื้นที่นั้นๆได้ จึงทำให้พบว่า ความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบของสถานีนขนส่ง ยังเข้ามาในพื้นที่ไม่เพียงพอ พร้อมทั้งมีความรู้เกี่ยวกับป้ายประกาศห้ามสูบบุหรี่ และป้ายประกาศสำหรับพื้นที่ที่สูบบุหรี่ได้ โดยถ้าหากมีการฝ่าฝืนโดยการสูบบุหรี่ในพื้นที่เขตปลอดบุหรี่ ต้องเสียค่าปรับ 5,000 บาท ได้ในระดับมาก ทั้งนี้แล้วพนักงานบริการมีความรู้เกี่ยวกับการห้ามจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบให้กับประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ รวมทั้งห้ามมีการแจกทดลองผลิตภัณฑ์ยาสูบภายในพื้นที่ของสถานีนขนส่งสายใต้

ความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่ในสถานีนขนส่งสายใต้ของพนักงานบริการ พบว่าพนักงานบริการมีความคิดเห็นให้จัดทำสถานที่สำหรับสูบบุหรี่ เป็นจำนวนมาก และมีความคิดเห็นต่อการจัดทำสถานที่สำหรับสูบบุหรี่ภายในตัวอาคารสถานีนขนส่งสายใต้ เป็นจำนวนปานกลาง และมีความเห็นต่อการจัดภาชนะสำหรับเขี่ยบุหรี่ภายในอาคารผู้โดยสาร เป็นจำนวนน้อย จึงเป็นผลให้สอดคล้องกับความเห็นต่อการจัดทำพื้นที่สำหรับสูบบุหรี่ภายนอกอาคาร และสำหรับร้านสะดวกซื้อภายในอาคารพนักงานบริการมีความคิดเห็นว่าจะไม่ควรมีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของนวลตา อาภาศัพพะกุล (2560) ศึกษาเรื่องการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และจำหน่ายบุหรี่บริเวณชานชาลาสถานีรถไฟและบนขบวนรถไฟในประเทศไทย.

ข้อเสนอแนะ

ด้านพนักงานบริการ สถานีนขนส่งสายใต้ ควรมีการส่งเสริมให้พนักงานบริการประจำสถานีนขนส่งสายใต้ให้เห็นความสำคัญของนโยบายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ เพื่อรณรงค์ให้กับพนักงานบริการตระหนักถึงผลเสียจากควันพิษบุหรี่ ตลอดจนมีแนวทางการส่งต่อข้อมูลให้กับผู้โดยสารที่มาใช้บริการได้รับทราบถึงผลเสียจากควันบุหรี่ และร่วมกันส่งเสริมให้สถานีนขนส่งสายใต้ปลอดบุหรี่ได้

ด้านอาคารและสถานที่ สถานีนขนส่งสายใต้ ควรมีการจัดพื้นที่สำหรับสูบบุหรี่ ภายนอกสถานีนขนส่ง พร้อมทั้งจัดเตรียมสถานที่ให้เหมาะสมตรงตามนโยบายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ รวมทั้งติดป้ายสัญลักษณ์ให้ชัดเจน เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนที่ต้องการสูบบุหรี่ได้มาใช้บริการได้อย่างถูกต้อง และลดอันตรายจากควันบุหรี่ภายในพื้นที่ปิด

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำเป็นอย่างดี จากศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรสุมน พุทธิภิญโญ รองศาสตราจารย์ ดร.นิทัศน์ ศิริโชติรัตน์ รองศาสตราจารย์ วรางคณา จันทร์คง และ อาจารย์ ดร.วัลลภรัตน์ พบศิริ ที่ได้ให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไขจนกระทั่งวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี และขอขอบคุณทุนสนับสนุนการทำวิจัยจาก ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.)

เอกสารอ้างอิง

- กิตติเมธ สาคุณ. (2545). ปัจจัยที่มีผลต่อการเชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎหมายของประชาชน กรณีศึกษา กองบังคับการตำรวจนครบาล 1.กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- กุมารรัตน์ ถาวรจิตร, ฉัตรสุมน พุทธิภิญโญ, นิทัศน์ ศิริโชติรัตน์. (2560). ผลของมาตรการการควบคุมยาสูบ โดยสื่อภาพคำเตือนบนซองบุหรี่ขนาด 85% ต่อการรับรู้และอารมณ์ ของกำลังพลกองพันนักเรียน โรงเรียนทหารสื่อสาร.กรุงเทพฯ:วารสารการพยาบาลทหารบก 18 (1)
- ธีรภูมิ เอกสกุล. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- นิทัศน์ ศิริโชติรัตน์, ฉัตรสุมน พุทธิภิญโญ. (2560). ผลผลิตภันท์ยาสูบ: นโยบายและมาตรการควบคุมเพื่อสุขภาพ.กรุงเทพฯ.ภาควิชาบริหารงานสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นวลตา อากาศพะกุล. (2560). โครงการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และจำหน่ายบุหรี่บริเวณชานชาลาสถานีรถไฟและบนขบวนรถไฟในประเทศไทย.กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อควบคุมยาสูบ (ศจย.).
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2552). ภาควิชาพบสิงห์อมควัน. [สืบค้น 25/7/63]. Available from: <https://www.thaihealth.or.th>.
- สถานีขนส่งผู้โดยสารกรุงเทพถนนบรมราชชนนี. (2562). สถานีขนส่งสายใต้. [สืบค้น 10/6/62]. Available from: <https://th.wikipedia.org/wiki/สถานีขนส่ง>.
- สุปรียา ตันสกุล. (2550). ทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์:แนวทางการดำเนินงานในงานสุขศึกษาและส่งเสริมสุขภาพ. กรุงเทพฯ: คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุทัศน์ รุ่งเรืองหิรัญญา. (2561). สารพิษในควันบุหรี่และผลกระทบต่อสุขภาพ. วารสารการพยาบาล 67 (1) มกราคม ถึง มีนาคม 2561.
- ศรีณญา เบญจกุล. (2557). ผลของการบังคับใช้กฎหมายภาพคำเตือนบนซองบุหรี่ขนาด 85 % มุมมอง ณ ร้านค้าปลีกที่จำหน่ายบุหรี่ซิการ์เรต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อรวรรณ วรอรุณ. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการควบคุมตนเองในพฤติกรรมกาสูบหรี่ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสุพรรณบุรี.ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

Nick Wilson and George Thomson. (2557). Smoke-free signage at New Zealand racecourses and sports facilities with outdoor stands. Findings from the New Zealand Medical journal 2017. [Internet] Accessed November 2020.

